

Cine a fost Salvador Dali?

de Paula K. Manzanero

Ilustrații de Gregory Copeland

Traducere din limba engleză de

Loreta Budin

Pentru Ignacio — PM

Editori:

Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

Fondator:

Ion Mărculescu, 1994

Director editorial:

Virginia Lupulescu

Redactare:

Ruxandra Georgescu

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:

Rucsandra Enache

Descrierea CIP a Bibliotecii

Naționale a României

MANZANERO, PAULA K.

Cine a fost Salvador Dalí? /

Paula K. Manzanero ; il. de Gregory Copeland ; trad. din lb. engleză de Loreta Budin. - București : Pandora M, 2025

ISBN 978-606-978-853-0

I. Copeland, Gregory (il.)

II. Budin, Loreta (trad.)

75

929

Titlul original: Who Was Salvador Dalí?

Autor: Paula K. Manzanero

Ilustrații: Gregory Copeland

Copyright © 2023 by Penguin Random House LLC

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form. *No part of this book may be used or reproduced in any manner for the purpose of training artificial intelligence technologies or systems. This work is reserved from text and data mining (Article 4(3) Directive (EU) 2019/790).*

This edition published by arrangement with Penguin Workshop, an imprint of Penguin Young Reader's Group,

a division of Penguin Random House.

Who HQ® and all related logos are trademarks owned by Penguin Random House LLC. Copyright © Pandora Publishing, 2025, pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490,

București

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4

0372 25 20 20

W: www.pandoram.ro

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Cuprins

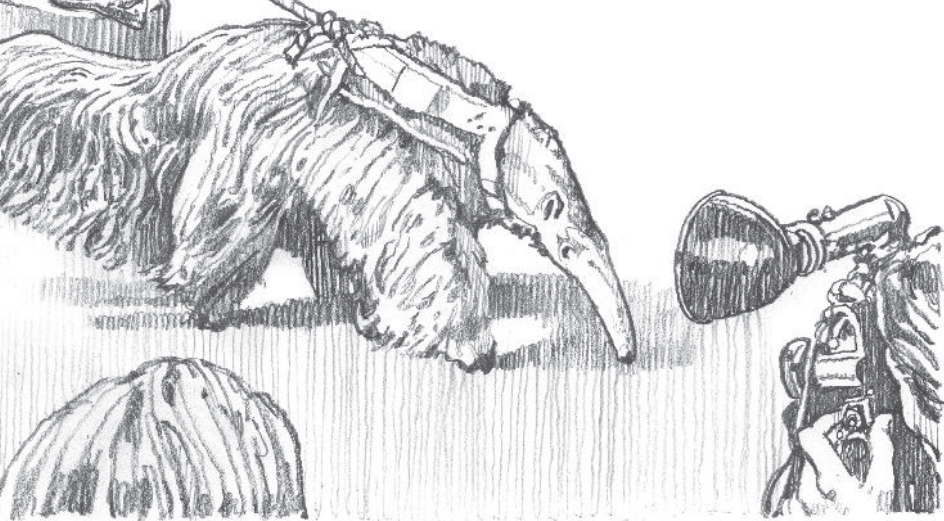
Cine a fost Salvador Dali?	1
O viață în Spania	4
Începuturile unui artist	12
Un student problematic	28
Suprarealistul	34
Succesul	42
„Gala-Dali“	47
De colecție	53
Celebritatea	65
Exilul american	81
Dalí cel cosmic	86
Reinventarea	92
Un bărbat în turnul său	100
Cronologii	106
Bibliografie	108

Cine a fost Salvador Dali?

Un bărbat bine îmbrăcat, sprijinit în baston, urcă treptele Paris Metro (metroul parizian). Părul îi este răvășit de vânt, iar mustața lui e pieptănată impecabil. În timp ce se uită direct în obiectivul unui fotograf, un grup de parizieni se oprește să-l privească.

Sau, mai exact, să privească ursul furnicar mare și păros pe care bărbatul îl plimbă la capătul unei frânghii.

Salvador Dalí era deja o celebritate când i-a fost făcută fotografia, în 1969. Era un pictor renumit la nivel mondial, cunoscut pentru faptul că folosea imaginea unui obiect pentru a reprezenta altceva. Acest lucru se numește simbolism. Era, de asemenea, faimos pentru stilul său de viață unic și pentru mustața sa subțire, pe care o aranja astfel încât vârfurile exterioare să fie îndreptate în sus, de o parte și de alta a nasului. Salvador avea un prieten pe care îl poreclise „furnicarul“. Poate că aducea un omagiu prietenului său plimbând un urs furnicar adevărat? Sau poate că pur și simplu așa era el.

Încă de când era doar un copil, fusese hotărât să demonstreze că e diferit. Și pe tot parcursul lungii sale vieți, a arătat în toate modurile posibile cât de special putea fi. A devenit pictor, cineast, scriitor, sculptor și multe altele.

Și se pare că fotografii nu surprinsese întâmplător imaginea bărbatului în costum, cu un ani-

mal special, pe o stradă aglomerată a oraşului.

Această scenă neobişnuită fusese, de fapt, planificată cu mult timp înainte. La fel ca influenţerii reţelelor sociale de azi, Salvador ştia exact cum să pregătească cadrul perfect, din unghiul potrivit, la momentul ideal. Ştia cum să atragă atenţia şi să facă lumea să vorbească despre el şi despre arta sa. Şi îi plăcea să şocheze oamenii.

Salvador a fost unul dintre cei mai faimoşi şi inconfundabili artişti ai secolului XX. La fel ca arta pe care o producea, personalitatea lui era îndrăzneţă şi plină de energie. Îi făcea plăcere să uimească oamenii cu stilul său neconvenţional. Voia ca aceştia să înţeleagă că unele opere de artă, la fel ca anumite persoane, merită privite mai atent.

Capitolul 1

O viață în Spania

Salvador Dalí, al cărui nume complet era Salvador Felipe Jacinto Dalí y Domènech, s-a născut pe 11 mai 1904, în orașul Figueres (se pronunță: fi-GHE-res), Spania. Orașul se află în nord-estul țării, în Catalonia, aproape de granița cu Franța.

Mama sa se numea Felipa Domènech i Ferrés.

Tatăl său, Salvador Dalí Cusí, era avocat, iar uneori putea fi foarte sever. Familia, care o includea și pe bunica lui Salvador, precum și pe mătușa sa, Catalina, vorbea limba catalană.

Cu doar nouă luni înainte ca Salvador să se nască, fratele său mai mare, care purtase tot numele de Salvador, murise din cauza unei gastroenterite sau a unei infecții, chiar înainte de a împlini doi ani. Cel de-al doilea Salvador a primit hainele și jucăriile fratelui său. Într-un fel, părinții săi l-au tratat ca pe o altă versiune a primului lor fiu, care nu mai era alături de ei.

Când Salvador avea trei ani s-a născut sora sa, Anna Maria. Un an mai târziu, Salvador a început școala. La vârsta de șase ani, părinții săi l-au mutat la o școală privată, iar el a început să ia și lecții de franceză, limba pe care avea să o vorbească cea mai mare parte a vieții sale.

Dar Salvador nu a fost niciodată foarte interesat de școală, și-ar fi dorit să își petreacă timpul

desenând. În timpul orelor, adesea privea pe fereastră sau spre tavan și visa cu ochii deschiși.

Se uita la nori sau la crăpăturile din vopseaua pereților din clasă și descoperea forme ascunse. Își imagina detalii care erau mult mai interesante pentru el decât lecțiile.

Mama sa i-a încurajat interesul pentru artă încă de la o vârstă fragedă. Bunicul ei fusese un artist care meșterea minunați piepteni de păr, evantaie și bastoane. Iar ea remarcase acea creativitate și la fiul său.

Spre deosebire de ceilalți elevi din clasa sa, Salvador purta la școală costume albastre de marinier și pantofi cu nasturi de argint. Uneori, își lua cu el chiar și un mic baston! Când a mai crescut, îi plăcea să se îmbrace elegant și să arate sofisticat. Era important pentru el să nu fie comparat sau confundat cu primul Salvador. Nu-i păsa să fie diferit sau să iasă în evidență, atâta timp cât putea fi el însuși.

În 1912, când avea opt ani, familia s-a mutat într-o casă suficient de mare încât Salvador să-și

poată amenaja propriul studio de artă într-o veche spălătorie de la mansardă. Aici - în afară de desen - Salvador a început să exerseze clipitul și zâmbitul. Își spunea: „Salvador Dalí! Acum știi! Dacă te joci de-a geniul, vei deveni unul!“ Chiar și la această vârstă, tatăl său a observat cât de creativ era tânărul visător. Spunea: „Am un fiu care nu acordă nici cea mai mică atenție realității.“

Se îngrijora că Salvador ar putea să devină un artist, mai degrabă decât ceva mai respectabil, cum ar fi un învățător sau un avocat.

Tot cam pe atunci, Salvador a pictat primul său peisaj (o imagine a unei scene în aer liber) din orașul Figueres, folosind vopsea de ulei pe o bucată de carton. Această pictură, denumită *Peisaj*, înfățișează chiparoși, acoperișuri roșii și păsări pe cer. Imaginile timpurii ale lui Salvador erau despre orașul său natal și despre satul de pescari Cadaqués (se pronunță: ca-da-CHES), unde familia sa își petrecea vacanțele de vară.

Lui Salvador îi plăceau țărmul stâncos și bărcile ancorate în portul din Cadaqués.

Peisaj de Dalí, 1914

În Cadaqués, Salvador și-a găsit primul mentor în prietenul de familie Ramon Pichot. (Un mentor este cineva cu abilități și experiență într-un anumit domeniu care antrenează sau consiliază o altă persoană.) Pichot era un pictor care lucra în stilul impresionist, apărut în Franța în a doua jumătate

a secolului al XIX-lea. Pictorii impresionisti foloseau un stil amplu și rapid, cu tușe vizibile și culori adesea vii. Ei încercau să surprindă impresia — sau senzația — unui moment din timp, mai degrabă decât o imagine realistă a subiectelor. Ramon Pichot l-a asigurat pe tatăl lui Salvador că arta era calea potrivită pentru fiul său talentat.

Ramon Pichot

La vârsta de doisprezece ani, Salvador a început să frecventeze Institutul din Figueres, care era si-

milar unui liceu american, destinat să-l pregătească pentru o viitoare carieră. Tatăl său l-a înscris și la Școala Municipală de Desen. Aici, Salvador a luat lecții de desen de la Juan Nuñez Fernandez, care a observat cât de talentat era Salvador. El credea că tânărul ar putea deveni un pictor de succes. Iar acesta era singurul lucru pe care Salvador și-l dorea. Întreaga familie credea în talentul și în visul său. La doar un an distanță, în 1917, tatăl lui Salvador a organizat acasă o expoziție cu desenele fiului său.